

Visi tėvai nori matyti savo vaiką laimingą. Visi jie tikisi, kad vaikas niekada nesirgs, laiku pradės vaikščioti, kalbėti, bus labai protingas, gerai mokysis mokykloje, kad mažylio gyvenimas bus šviesus ir džiaugsmingas.

Deja, mes žinome, kad gyvenimas gali būti labai ir labai skirtingas. Naujagimio atėjimas į šį pasaulį gali būti sudėtingas dėl nėštumo ir gimdymo komplikacijų, jo raida gali būti sutrikusi įvairių ligų ir sutrikimų metu.

Gimus "kitokiam" vaikui kiekviena šeima išgyvena savo nelaimę. Pasak L. Tolstojaus, „visos laimingos šeimos panašios viena į kitą, kiekviena nelaiminga šeima yra nelaiminga savaip“.

Pradžioje šeima išgyvena "pradinę krizės reakciją", patiria šoką, netiki, nepriima ir neigia vaiko sutrikimo buvimą. Kitoje-emocinės dezorganizacijos stadijoje, mama pradeda pykti ant viso pasaulio arba susergera depresija. Tik po kelerių metų šeima susitaiko su vaiko problema ir pamilsta jį tokį, koks jis yra.

Mamos emocinė būklė turi didelę įtaką vaiko raidai. Yra įrodyta, kad ankstyvieji mamos-vaiko santykiai didele dalimi nulemia kūdikio elgesį, emocinę raidą, bendravimą, pažinimo vystymąsi.

Kaip padėti šeimai greičiau susitaikyti su ja ištikusia nelaime, išmokti gyventi visai kitoki gyvenimą, rūpinantis neįgalium vaiku ir kitais šeimos nariais, eiti į darbą, mylėti, džiaugtis, būti laimingai? Kas galėtų padėti šiuo labai sunkiu laikotarpiu?

Ankstyvosios reabilitacijos tarnyba – pagalba šeimai, auginančiai sutrikusios raidos vaiką arba su rizikos faktoriais raidos sutrikimui atsirasti. Ji apima ankstyvą vaikų raidos sutrikimų išsiaiškinimą, gydymą ir reabilitaciją, psichosocialinę pagalbą vaikui bei šeimai.

Sutrikusios raidos vaikas vėliau pradeda pažinti ir suprasti pasaulį. Vėluoja judesio, kalbos, pažinimo, emocinė raida. Norėdami padėti jam geriau vystytis, tėvai turi įgyti daugiau žinių. Žaislus ir žaidimus vaikui reikia pritaikyti pagal jo galimybes ir suvokimą, tenka išmokti specialių judesio raidą skatinančių pratimų. Visi vaikai praeina tuos pačius raidos etapus, bet visi tai daro skirtingu laiku. Sutrikusios raidos vaikai tai daro lėčiau, raidos etapai yra ilgesni, ir kantrybės juos mokyti reikia daugiau.

Vaikų raida gali būti sulėtėjusi nuo vaiko gimimo. Kiti vaikai gali turėti įvairius raidos sutrikimus: cerebrinį paralyžį, protinį atsilikimą, autizmą, kalbos, regos ir klausos bei kitus sutrikimus, kurių metu pakenkiami vaiko judesiai, suvokimas, bendravimas.

Yra nustatyta, kas tik ankstyva raidos sutrikimo diagnozė, reabilitacinės programos ir šeimos pagalbos plano sudarymas ir taikymas padeda vaikui optimaliai vystytis ir integruotis į visuomenę. Ankstyvosios reabilitacijos specialistai gali nustatyti ir diagnozuoti esamą raidos sutrikimą, padėti šeimai išmokti vaiko raidą stimuliuojančių būdų ir metodų, suteikti psichologinę ir psichoterapinę pagalbą šeimai, visapusiškai padėti šeimai auginti sutrikusios raidos vaiką.

Pagrindinis ankstyvosios reabilitacijos tikslas- padėti sukurti tokią aplinką, kurioje vaikas pritaipų prie šeimos, o šeima prie vaiko. Tokia šeima jau daug lengviau integruojasi ir prisitaiko visuomenėje.

Ankstyvosios reabilitacijos tarnyboje dirba specialistų komanda, kurie ištyrę vaiką, šeimos poreikius, sudaro gydymo, reabilitacijos ir šeimos pagalbos planą. Komandą sudaro šie specialistai: gydytojas, psichologas, logopedas, kineziterapeutas, ergoterapeutas, specialus pedagogas, socialinis darbuotojas ir kt.

Gydytojas (socialinis pediatras, vaikų neurologas) nustato medicininę ir raidos diagnozes, sudaro gydymo planą, suteikia informacijos apie galimą tolesnę vaiko raidą, esant reikalui, siunčia konsultuotis pas kitus specialistus. Jis pagrindinis komandos koordinatorius.

Ankstyvoji kūdikystė - intensyviausio mokymosi periodas. Pirmaisiais gyvenimo metais žmogus iš mažai judančio, susirietusio kūdikio tampa savarankišku judriu asmeniu. Judesio raida yra pagrindas tolimesnei pažintinei ir kalbos raidai. Intensyviai vystosi vaiko rankos įgūdžiai, tobulėja regos, klausos, pažinimo raida. Visus šiuos įgūdžius vaikas įgyja žaisdamas.

Svarbu stebėti kaip vystosi jūsų vaikas. Kiekvieną mėnesį, lankydami gydytoją, papasakokite ką ir kaip jūsų mažylis daro. Vaiko raidos tyrimas apima judesio, kalbos, pažinimo ir emocijų įgūdžių išmokimą. Deja, ne taip paprasta tiksliai pasakyti ar vaiko raida yra normali. Kiekvienas vaikas vystosi vienoda seka, bet įgūdžius išmoksta skirtingu laiku. Reikalingas ilgalaikis vaiko raidos stebėjimas. Vieni raidos sutrikimai yra nustatomi tik gimus, kiti - vėliau, todėl reikia nuolat konsultuotis su gydytoju, kad būtų galima kuo anksčiau nustatyti diagnozę. Kilus net menkiausiam įtarimui, nevenkite klausti gydytojo visos informacijos apie vaiką. Kuo anksčiau diagnozuojamas raidos sutrikimas, tuo anksčiau galima padėti vaikui.

Anksti nustačius raidos sutrikimo simptomus galima padėti vaikui geriau vystytis. Pirmi treji vaiko gyvenimo metai – pagrindinis laikotarpis, kurio metu taikoma ankstyvoji reabilitacija yra pati efektyviausia.

Psichologas nustato vaiko išsivystymą, atlikdamas specialius testus, konsultuoja šeimą, padeda spręsti psichologines problemas. Su juo galima aptarti vaiko elgesio (miego, valgymo, ir kt.) sutrikimus, tėvų emocines problemas.

Logopedas padeda vaikui išmokti kalbėti ir bendrauti. Jis moko tėvelius kaip lavinti vaiko pasaulio pažinimą. Logopedui padedant tėvai išmoksta maitinti vaiką, ugdyti prieškalbinius įgūdžius.

Vaikai nuo pirmos gimimo minutės mokosi bendrauti su kitais žmonėmis ir tirti aplinką. Bendravimo įgūdžiai yra labai svarbūs tolimesnei vaiko raidai.

Bendravimas yra labai sudėtingas procesas, kurį sudaro žodžiai, mintys, jausmai. Tai – galimybė kalbėti. Vaikas bendrauja tam, kad išreikštų savo norus ir poreikius, kad galėtų valdyti aplinką, kad užmegztų ir išlaikytų socialinius kontaktus, kad išreikštų savo jausmus ir reaguotų į supantį pasaulį. Bendrauti jis išmoksta telkdamas dėmesį į žmones ir objektus. Žvilgsnio kontaktas, vėliau šypsena – pirmieji bendravimo įgūdžiai. Suvokęs aplinką, vaikas pradeda atsiminti, mėgdžioti kito žmogaus veiksmus, gestus, garsus, žodžius, veido išraiškas

Logopedas – kalbos ir bendravimo specialistas rody, kaip vaiką mokyti kalbėti. Jei vaikas nekalba, jam taikoma alternatyvi komunikacijos sistema, vaikas mokomas kalbėti naudodamas paveikslėlius, gestus .

Daugelis sutrikusios raidos vaikų turi maitinimo ir valgymo sutrikimų. Jei jie negydomi ir nekoreguojami, vaikų fizinė raida sulėtėja, smegenys, raumenys negauna pakankami maisto medžiagų, neauga vaiko svoris. Labai svarbu laiku tėvams sužinoti apie vaiko maitinimo būdus, maisto parinkimą, maitinimo padėtis ir kitus svarbius dalykus, susijusius su vaiko valgymu.

Logopedo dėka tėvai sužino, kaip vaikui suteikti jutiminę stimuliaciją, patirti naujų įgūdžių, išmokti pirmiausia būti ir bendrauti su kitais vaikais.

Visa ši informacija padeda vaikui išmokti tarti pirmuosius žodžius, vėliau sakiniiais reikšti savo mintis, pasakoti, bendrauti, turėti draugų.

Specialus pedagogas – vaiko mokytojas. Tėvams rūpi, kad jų vaikų protiniai sugebėjimai vystytųsi greitai ir gerai. Mokslininkai nustatė, kad anksti pradėjus galima jau pirmaisiais vaiko gyvenimo metais pakelti šių sugebėjimų lygį. Pasaulį vaikas pažįsta žaisdamas.

Žaidimas - tai vaiko darbas, kuri jį atlieka labai rimtai, stipriai susikaupęs. Tirdamas aplinką, vaikas gauna daug stimulų, aktyviai vystosi vaiko rega ir klausą, jis suvokia gautą informaciją.

Specialus pedagogas moko vaiką pažinti pasaulį. Sudaroma vaiko ugdymo programa. Individualiai pritaikyta vaikui, gerina vaiko protinius sugebėjimus, padeda jam koncentruoti dėmesį, mokytis. Yra daug specialiosios pedagogikos metodų: Montessori, muzikos, dailės ir kt. Vaikui bus pritaikytas jam labiausiai tinkamas.

Ergoterapeutas - specialistas, kuris padės formuoti vaiko savarankiškumą, mokys vaiką buitinių higieninių įgūdžių, padės lavinti rankos judesius. Ergoterapeutas parenka vaikui žaislus, taiko jutiminę (sensorinę) stimuliaciją, padeda išvengti rankų kontraktūrų ir deformacijų, moko vaiką piešti, rašyti.

Kineziterapeutas - judesio terapeutas. Jis parodo tėvams, kaip mokyti vaiką teisingai judėti, pritaiko specialias priemones teisingai vaiko padėčiai, atlieka kineziterapiją.

Nuo ankstyvos vaikystės būtina stimuliuoti vaiko judesių raidą, suteikiant jam įvairią patirtį. Labai svarbu, kad kūdikis pajustų padėties įvairovę. Aktyvūs judesiai suteikia žinių apie vaiko kūną, aplinką, skatina vaiką siekti, liesti, keisti. Be to, stiprina vaiko raumenis. Per pirmuosius penkerius metus vaikas išmoksta bėgti, lipti, važiuoti dviračiu, piešti, sudėti konstruktorių ir kt.

Kineziterapeutas - judesio mokytojas. Jis išmoko, kaip ugdyti teisingą vaiko judesį, pritaikyti vaikui padėtis, kuriose jis galėtų būti kuo labiau savarankiškas. Specialios padėties leidžia gerinti vaiko raumenų tonusą. Kineziterapeutas pritaiko specialią įrangą vaiko sėdėjimui, stovėjimui, taiko specialius gydymo metodus kontraktūrų ir deformacijų profilaktikai. Yra įvairių gydymo technikų ir būdų (klasikinė, Bobath, Vojta ir kt.). Vaikui pritaikomos ortopedinės priemonės (įtvarei kojoms ir rankoms ir pan.).

Socialinis darbuotojas suteikia informacijos, kur galima gauti tinkamą pagalbą, supažindina su socialinėmis garantijomis, padeda šeimai spręsti socialines buitines problemas, sprendžia šeimą lydiančias psichosocialines problemas.

Namai – tai pirmoji vaiko mokymosi aplinka. Per kasdienę patirtį vaikai pažįsta pasaulį, jį tiria, vėliau jį kuria. Tėvai gali padėti vaikui tapti savarankiškam sukurdami šiltą, ramią aplinką, rodydami kelius, kaip pažinti kitus žmones, jausmus išreikšti žodžiais, įgauti naują gyvenimo patirtį, kurie pagerintų vaiko raidą.

Ankstyvoji rehabilitacija padeda vaikui geriau vystytis. Visi vaikai, kurių raida sulėtėjusi, turi būti stebimi ir konsultuojami ankstyvosios rehabilitacijos tarnyboje. Ypač tai svarbu vaikams su raidos sutrikimais. Nesvarbu, kad vaikas yra su negalia, bet pirmiausia tai yra vaikas, kuris nori ir turi teisę gyventi kaip ir kiti, būti laimingu, mylėti tėvus ir būti jų mylimi, turėti žaislų, bendrauti su kitais